

Політична система Скандинавських країн та України: порівняльний аналіз

Івашко О.О., курсант центру спеціальної та фізичної підготовки НАВС
Науковий керівник: кандидат філософських наук Носенко О.В.

Активний розвиток порівняльної політології з початку 50-их років ХХ століття передусім був пов'язаний із необхідністю оволодіти коректними знаннями про політичний устрій і механізми функціонування існуючих держав світу. Парадокс полягав у тому, що на той момент науковцям були доступні лише знання про державні інститути та механізми управління у США, Англії та частково Франції, решта держав, враховуючи навіть європейські, були невідомим полем.

Особливої уваги заслуговує досвід побудови політичної системи Скандинавських країн, аналіз особливостей її функціонування та розвитку в контексті становлення українського парламентаризму.

Не маючи альтернативи розвитку без співробітництва з ЄС, Скандинавські країни знайшли свій власний шлях адаптації до інтеграційних процесів і, одночасно, серйозно вплинули на формування диференційованої структури всього Євросоюзу.

Політична система – це сукупність інститутів, які формують і розподіляють державну владу та здійснюють управління суспільними процесами, а також репрезентують інтереси певних соціальних груп у рамках відповідного типу політичної культури. Інакше кажучи, це взаємодія політичних інститутів, суспільних структур та цінностей, в яких реалізується політична влада і здійснюється політичний вплив.

В політичну систему включають не тільки політичні інститути (держава, партії, лідери), але і економічні, культурні, соціальні інститути, норми, традиції, цінності, що мають політичне значення і впливають на політичний процес.

Політична система Скандинавських країн:

Данія, Норвегія, Швеція – монархії. Монарх є главою виконавчої влади. Уряд здійснює виконавчу владу тільки на засіданнях Державної ради під головуванням короля. На засіданнях уряду, під головуванням прем'єр-міністра, відбувається офіційне оформлення рішень.

Фінляндія та Ісландія – республіки. Повноваження виконавчої влади здійснюється президентами, які несуть відповідальність перед парламентом.

Уряд у країнах Північної Європи конституційно визначається як один з найважливіших органів державної влади. Сила і політичний вплив уряду зростають завдяки праву розподілу благ у суспільстві; праву внесення на розгляд парламенту законопроектів; конституційного права внесення востану недовіри, розпуску парламенту з призначенням нових парламентських виборів (останнє - у всіх країнах, крім Норвегії).

Для північних країн Європи характерна унітарна адміністративна система, при якій основне керування здійснюється безпосередньо зі столиці. Міністерства (департаменти) і відомства як головні (центральні) галузеві органи адміністративного управління мають дворівневу систему організації. У Данії, єдиною північноєвропейської країні, здійснено послідовно саме міністерський принцип управління з жорсткою ієрархічною підпорядкованістю комітетів і відомств певному міністерству. У Норвегії принцип централізації здійснений у більш розмитих формах, у Швеції та Данії зв'язок міністерств з нижчестоящими органами управління ще слабше.

Особливості політичної системи України полягають в тому, що вона володіє монополією на владу в масштабах усього суспільства, визначає стратегію суспільного розвитку, забезпечує політичне й адміністративно-державне управління суспільними процесами, формує правову систему. Політична система в Україні є посткомуністичною. У ній поєднуються елементи старої командно-адміністративної, і сучасної демократичної системи.

Парламентаризм в Україні як елемент політичної структури держави часто розглядають крізь призму організації найвищих органів влади і ототожнюють з парламентською республікою, в якій на відміну від президентської республіки посади голови держави і голови уряду роз'єднані між собою і обираються безпосередньо парламентом. Український парламент залишається єдиним органом народного представництва. Тим не менш, визначення основних моментів діяльності парламентів скандинавських країн, є досить важливим для аналізу становлення і розвитку парламентаризму в Україні, шляхом використання досвіду європейського парламентаризму.